

NÅR SINDSSYGDOMMEN RAMMER – HISTORIER FRA ARKIVET

Et fruentimmer fra Frederikshavn

Året er 1849. Tyve dage inden juleaften, den 4. december 1849, føder Johanne Marie Christensen en datter. Datteren bliver opkaldt efter sin far Carl August Schjul og får derfor navnet Camilla Augusta Schjul. Lykken for den nyslåede familie varede dog ikke evigt. I 1853 brød koleraen ud i København, og snart havde sygdommen spredt sig til resten af Danmark. Camillas far, Carl August, blev ramt af koleraen, og snart stod Johanne Marie alene tilbage med sin unge datter. Dette blev starten på Camillas hårde liv. Kort tid efter farens død blev hun sendt i pleje, da hendes mor ikke længere kunne tage vare på hende. Med en uformuende mor levede Camilla i sine unge år på både fattighuset og fattiggården i Frederikshavn.

I 1867 rejser Camilla til København og i 1874 kommer hun i politiets søgelys. Hun er anklaget for tyveri, og en efterforskning er påbegyndt. Undervejs i efterforskningen bliver Camilla imidlertid indlagt på hospitalet, hvor hun formodes at lide af sindssygdom. Som følge heraf sættes efterforskningen i bero, og der træffes beslutning om, at hvis Camilla fortsat vil vise tegn på denne sygdom, vil sagen blive afsluttet, da der således har været grund til at tro, at Camilla har været i en åndsforvirret tilstand, da hun begik tyveriet. Sagen ender dog med at Camilla bliver idømt otte måneders forbedringshusarbejde, en straf der blev oprettet i slutningen af 1700-tallet for fanger, der kunne forventes forbedret.¹

Allerede i september samme år viser Slotved Fattiggård ved Sindal sig villig til at modtage Camilla på Fattiggården. Dette ophold skal først være på prøve og skal koste 32 kroner pr. dag. Det oplyses dog, at hvis Camilla viser sig at være både dygtig og flittig til sit arbejde, så vil prisen kunne nedsættes. Sindal-Astrup Sogneråd, som giver denne meddelelse til byrådet i Frederikshavn, påpeger dog, at fattiggården ikke vil tage ansvaret, hvis Camilla under sit ophold løber bort.

Præcis hvordan det går Camilla på Slotved Fattiggård melder arkivet intet om, men i januar 1875 var Camilla tilbage i København, denne gang for at udstå en straf i straffeanstalten på Christianshavn. Kort tid inden Camilla har udstået sin straf pådrager hun sig en sygdom i svælg og ører, hvilket har betydet, at hendes hørelse er svækket, og hendes tale er blevet utydelig. Efter at have udstået straffen på Christianshavn bliver Camilla således den 21. september 1875 indlagt på hospitalet, hvor hun undersøges af en læge med speciale i behandlingen af sådanne sygedomme, som har ramt den unge Camilla.

¹ 'straf (Straf i ældre dansk ret)', konsulteret den 7. juli 2016, [http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Filosofi/Filosofiske_begreber_og_fagudtryk/straf/straf_\(Straf_i_%C3%A6ldre_dansk_ret\)](http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Filosofi/Filosofiske_begreber_og_fagudtryk/straf/straf_(Straf_i_%C3%A6ldre_dansk_ret))

Lægen anbefaler, at Camilla straks kommer i behandling, og trods det at udsigterne til en hurtig og betydelig bedring ikke er gode, kan en bedring ikke udelukkes. Den 29. september bliver det dog vurderet, at Camilla ikke reagerer som ønsket på den modtagne behandling, hvorfor det antages, at en fortsat behandling vil være nyttesløs. Det bliver derfor besluttet, at det igen er tid til, at Camilla atter vender hjem til Frederikshavn.

I tiden efter september 1875 frem til juni 1879 finder vi ingen spor i arkivet af Camilla. Vi ved dog fra en afhøring afholdt i 1881, at Camilla igen i 1878 blev pågrebet af politiet og anklaget for tyveri, hvorefter hun måtte afsone et år med forbedringshusarbejde.

Den 20. juli bliver Camilla igen pågrebet af politiet. Denne gang har hun *"... antastet flere Herrer og tilbudt dem sin Kærlighed..."*. Camilla bliver derfor bragt med til politistationen, og undervejs fortsætter hun samme opførsel:

"... under Kørslen til Politistationen viste hun først erotiske Tilbøjeligheder mod Politibetjenten, og da han ikke vilde indlade sig med hende, blev hun ustyrlig, vilde slå ham, samt viste sig hele Tiden forvirret i sin Tale og Adfærd."

Efter denne episode bliver Camilla igen indlagt på hospitalet, hvor hun bliver erklæret sindssyg. Camilla er indlagt på kommunehospitalet i perioden 20. juni til 8. juli, hvorefter hun blev sendt til St. Hans Hospital. Med denne indlæggelse opfordres Frederikshavns Fattigudvalg til sørge for, at Camilla snarest muligt kan overføres til sindssygeanstalten i Aarhus. Eftersom der på denne anstalt ikke på dette tidspunkt er plads til at indlægge Camilla, må hun forblive i København, indtil forholdene tillader, at hun kan komme til Aarhus. I arkivet kan vi se, at Camilla er blevet udskrevet fra St. Hans Hospital, men om Camilla nogensinde kommer til Aarhus, ved vi ikke med sikkerhed. Sagen om Camilla indeholder imidlertid en interessant beretning om hendes indlæggelse på Sct. Hans Hospital.

Heri skrives det, at på hospitalet:

"... udviste hun en meget ringe Udvikling af alle sine sjælelige Evner, hvilket syntes at være fremkaldt ved dels ved en skrofuløs Ørelidelse, som i hendes unge Alder havde gjort hende næsten ganske døv, så at hun kun ufuldstændigt og med en dyb monoton Stemme kunde tale, og dels ved en mangelfuld Opdragelse og en hård og slet Pleje i hendes Barndom. [...] nærer jeg dog [...] ingen Tvivl om, at hun lider af en i de første Barneår opstået Standsning af Hjernens normale Udvikling, som har bevirket, at hun lider af Idioti med periodiske Anfald af Mani."

Vi hører her, hvordan Camillas hårde barndom formentlig har været årsag til hendes noget turbulente unge år. Indtil videre har Camilla op til flere gange været i kontakt med politiet både som følge af tyverier og som upassende opførsel. Hun er røget ind og ud af hospitaler og sindssygeanstalter, og kun det Frederikshavnske fattigvæsen holder hånden under hende på nuværende tidspunkt. Historien om Camilla slutter imidlertid ikke her.

Den 16. oktober 1881 bliver hun i Odense endnu engang mødt af Politiet, hvorefter hun overleveres til Fattigvæsenet i Odense.

Om dette møde fortæller disse arkivalier således:

"Natten mellem den 9 og 10 October D.A. af Odense Politi antruffet paa Gaden et Fruentimmer blottet for erhverv og subsistensmidler som simulerede sindsforvirring, var noget tunghør og som derfor afleveredes til herværende fattigvæsen"

Til fattigvæsenet i Odense oplyser Camilla sit navn som Ane Emilie Leth Jensen. Hvem denne kvinde er, og hvilket forhold hun havde til Camilla, ved vi imidlertid ikke. Først da fattigvæsenet kommer i besiddelse af oplysninger om denne Ane Emilie, som viser sig at være fra fattiggården i Middelfart, oplyser Camilla sit rigtige navn. Ud fra navnet ses det, at Camilla er forsørgelsesberettiget i Frederikshavn Kommune. Camilla bliver derfor fotograferet, og fotografi

sendes straks afsted til Frederikshavn i håbet om, at de her vil bekræfte, at kvinden på billedet i virkeligheden er Camilla.

Billedet og skrivelsen fra fattigudvalget i Odense fra den 16. oktober 1881 er det nyeste spor, vi har fra Camilla Augusta Schjul på Stadsarkivet i Frederikshavn. Med tiltro til bevaringstraditionen på de danske arkiver, er det meget sandsynligt, at vi på andre arkiver kan finde sager, der omhandler Camilla, eftersom hun i løbet af årene fra 1874-1881 har opholdt sig en række forskellige steder i det danske land.

På arkivet i Frederikshavn findes imidlertid stadig ét dokument, som sandsynligvis kan give os flere oplysninger om Camillas liv. Dokumentet er afsendt fra Hamborg i juni 1880. Har du mod på at opklare, hvad Camilla foretog sig i Hamborg, så kan du finde en kopi af dokumentet fra Tyskland på arkivets hjemmeside. Vi hører selvfølgelig gerne fra dig, hvis du finder nye detaljer om Camillas færden.